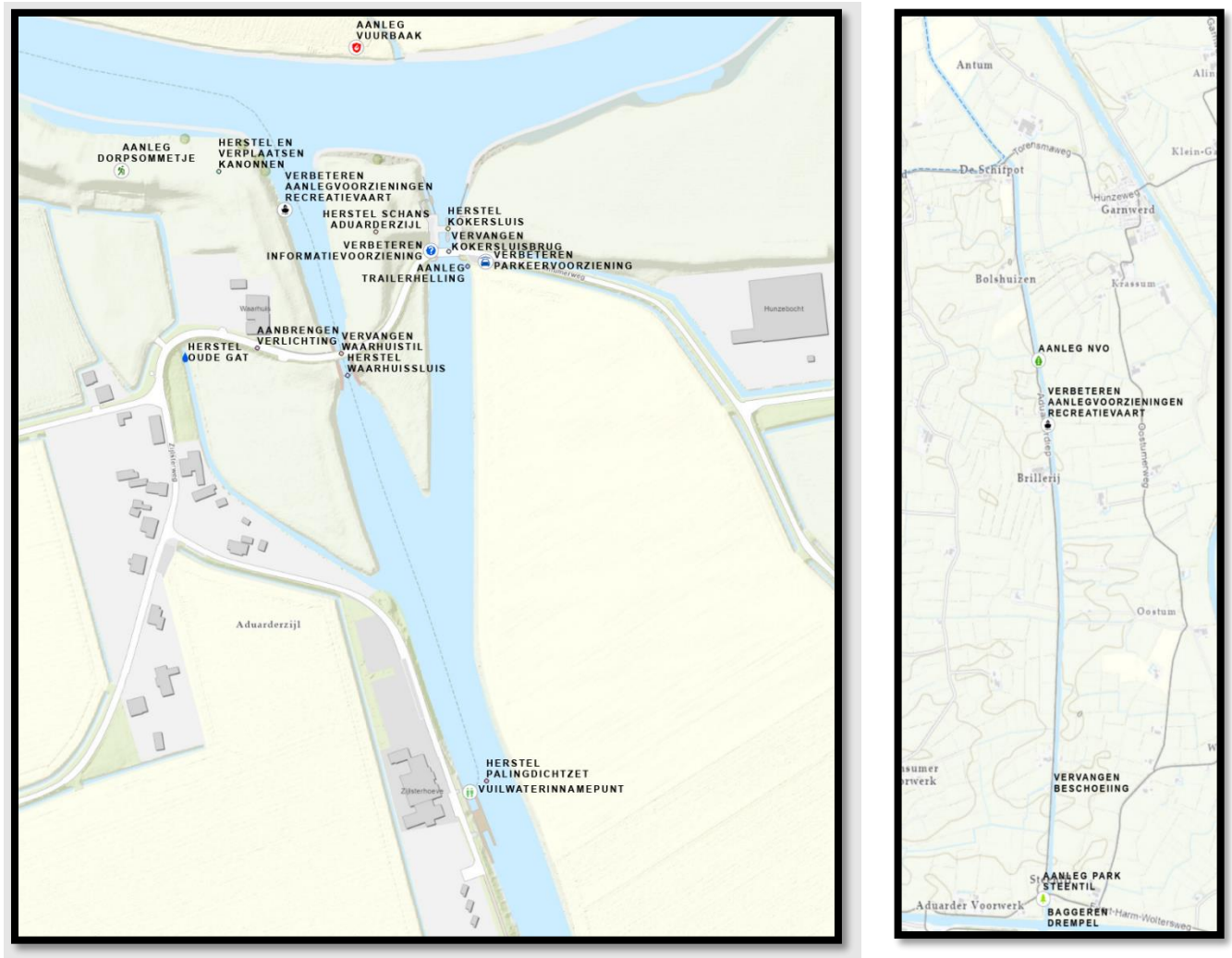

Gebiedsplan Aduarderdiep

Het Aduarderdiep is een voor het gebied beeldbepalende watergang. De oorsprong van de watergang gaat terug tot de eerste waterbeheerders in de provincie Groningen, de monniken van Aduard uit de 13^e eeuw. Met het water verbonden zijn daarvan ook restanten zichtbaar. Het gaat daarbij niet alleen om bebouwing en dorpen, maar ook over bruggen en sluisen. Op de kaart hieronder is het projectgebied waarbinnen de maatregelen plaats gaan vinden, weergegeven.

Het waterschap heeft enkele opgaven in het gebied op- en rondom het Aduarderdiep. De opgaven rondom Aduarderdijk staan weergegeven op de kaart hierboven, evenals de koppelkansen aldaar.

Afzakkend naar het zuiden langs het water komen heeft het waterschap een opgave voor tenminste twee kilometer natuurvriendelijke oevers (NVO). De maximale hoeveelheid NVO's in het gebied is vier kilometer. Dit betekent dat nog ruimte bestaat om extra NVO's aan te leggen ten opzichte van de eigen opgave van het waterschap.

Onze weg zuidwaarts vervolgens komen we de Steentil tegen. Deze brug is één van de oudste overblijfselen die het waterschap bezit. De fundamenten van de vorige brug, waar de huidige opgebouwd is, stammen uit de dertiende eeuw. De brug heeft heden ten dage nog steeds een functie, alleen kan de pracht en praal van de brug nog niet echt bewonderd worden. Om de brug beter in het

zonnetje te zetten, is vanuit de bewoners een plan opgezet om een klein parkje met bankjes en aanlegsteiger aan te leggen.

Net voor we het Van Starckenborghkanaal bereiken, komen we bij de laatste grote opgave in het gebied. Dit betreft het baggeren van een drempel van bagger.

Inhoud

Natuurvriendelijke oevers	2
Beschoeiing	3
Cultuurhistorie en ruimtelijke kwaliteit	3
Herstel sluizen	4
Bruggen	4
Palingdichtzet	4
Vaarwegen & recreatie	4
Inpassing & beleving	4
Aduarderschans	5
Verlichting	5
Baggeren	5
Dorpsommetje	5
Vuurbaak	5
Aanmeervoorzieningen 'overzetterij Brillerij'	6
Botenteller	6
Belevingsplek Steentil	6
Voorzieningen recreatie	6
Communicatie & informatie	6

Natuurvriendelijke oevers

Waterschap Noorderzijlvest heeft de komende jaren een opgave voor het realiseren van ca. 20 kilometer KRW (Kader Richtlijn Water) oevers. Deze KRW-opgave is verdeeld over diverse waterlichamen waaronder het Hoendiep – Aduarderdiep. Binnen dit waterlichaam ligt voor 2021 tot 2024 een opgave van 2 kilometer te realiseren natuurvriendelijke oevers, waarvan inmiddels 700m is/ wordt ingevuld op de oostoever van het Aduarderdiep ter hoogte van Oostum.

De bovengenoemde 700m oever ter hoogte van Oostum redelijk geïsoleerd. Het overige deel van de oever is veel al slecht, vele stukken grond zijn afgekalfd. Een natuurvriendelijke oever draagt bij aan de stabiliteit. Door de bovengenoemde redenen is het daarom wenselijk een groter deel van de westoever te kunnen voorzien van natuurvriendelijke oevers. De lengte van het traject tussen Schifpot en het Van Starckenborghkanaal bedraagt ca. 5 kilometer. Hiervan is ca 1,2 km natuurvriendelijke oever al gerealiseerd, 700m in portefeuille en is vanuit de KRW opgave van Noorderzijlvest nog 1,3km te realiseren.

Om een robuuste zone met natuurvriendelijke oevers te krijgen langs het gehele Aduarderdiep is het wenselijk de totale lengte aan oevers in te richten. Naast het invullen van de KRW-opgave met als doel het verbeteren van de waterkwaliteit en vergroten van de biodiversiteit wordt met deze maatregel ook invulling gegeven aan het herstel en beschermen van de oevers van het Aduarderdiep.

De inrichting zoals deze ter hoogte van Oostum wordt gerealiseerd kan hiervoor als uitgangspunt dienen en bestaat uit een flauw talud met een helling van 1:3 tot 1:4. Omdat het Aduarderdiep relatief veel gebruikt voor recreatieve vaart wordt op de waterlijn voor de natuurvriendelijke oever een vooroeverconstructie geplaatst bestaande uit een dubbele palenrij met wilgentenen. Deze constructie voorkomt schade aan de oever als gevolg van golfslag en windwerking.

Beschoeiing

Algemeen

Het waterschap is in algemene zin terughoudend in het toestaan van nieuwe oeververdedigingen. Bij nieuwe aanvragen, maar ook bij vervanging zal eerst gekeken worden of de aanleg van natuurvriendelijke oevers of flauwe oevers mogelijk is.

Specifiek

Het gedeelte van het Aduarderdiep tussen het van Starckenborghkanaal en Aduarderzijlen is eigendom van het waterschap. Behoudens een aantal trajecten nabij bebouwing (o.a. Steentil) bestaat het overgrote deel uit onbeschermd en natuurvriendelijke oevers. De onbeschermden oevers zijn in slechte staat en veelal afgekald. Bij de aanleg van de natuurvriendelijke oevers zijn beschermende voorzieningen aangebracht.

Kosten: zie natuurvriendelijke oevers.

Cultuurhistorie en ruimtelijke kwaliteit

De Aduarderzijlen. Markant in het landschap en de tot 1877 zeekerende Reitdiepdijk gelegen sluizencomplex, gesitueerd daar waar het Aduarderdiep uitmondt in het Reitdiep en bestaande uit de oude of westelijke sluis uit 1706 en de nieuwe of oostelijke sluis uit 1867. Sedert de afsluiting van het Reitdiep bij Zoutkamp in 1877 hebben de sluizen hun zeekerende functie verloren en is de Reitdiepdijk tot slaperdijk geworden, welke laatste functie is komen te vervallen door de afsluiting van de Lauwerszee in 1969. Tot het complex behoort het eveneens beschermde zijwachtershuis uit 1706.

Oude of westelijke sluis.

Eenvoudige enkele uitwateringssluys, gebouwd in 1706 op last van de bestuurders van het Aduardersijlvest en overwegend opgetrokken uit harde rode handvormsteen met hoekstenen en dekstukken; ijzeren klampen, ankers, doken e.d. De ijzeren ogen van de houten eb- en vloeddeuren die sedert 1969 ontbreken, zijn nog aanwezig. Op elk der sluishoofden staat nog een ijzeren lier, vermoedelijk afkomstig van de nieuwe of oostelijke sluis uit 1867. De oorspronkelijke bakstenen boogbrug met ijzeren leuning is in 1914 door de huidige opengewerkte betonnen brug vervangen.

Nieuwe of oostelijke sluis zogenoemde Kokersluis, gebouwd in 1867 op last van het bestuur van het Waterschap Westerkwartier ter ontlasting van de oude of westelijke sluis uit 1706. Uit grauwe handvormsteen opgetrokken dubbele uitwateringssluys met doorgetrokken binnen- en buitenvleugelmuren; hardstenen hoekstukken en dekstenen en ijzeren klampen, ankers en doken e.d.

De sluis is aan landzijde verlevendigd door de toepassing van nissen en in gele baksteen uitgevoerd siermetselwerk. Tegen de oostzijde van de sluismuur is een zandstenen peilschaal aangebracht; op het middenhoofd aan landzijde ligt een steen met inscriptie.

De brug aan landzijde heeft ijzeren leuningen die, evenals de betonnen brug van de oude of westelijke sluis, uit 1914 zouden kunnen dateren. In 1895 zijn uitvoerige herstel- en vernieuwingswerkzaamheden uitgevoerd. Vermoedelijk zijn bij die gelegenheid de ijzeren lieren verwijderd, respectievelijk naar de nieuwe of oostelijke sluis verplaatst. Evenals bij de westelijke sluis, zullen in 1969 de eb- en vloeddeuren zijn verwijderd. Sluizencomplex bestaande uit de oude of westelijke sluis (1706) en de nieuwe of oostelijke sluis (1867) van algemeen belang wegens.

Herstel sluizen

Door beperkt onderhoud van de afgelopen jaren zijn de zijlen aan restauratie toe. Scheuren in de wanden en slecht voegwerk van de sluizen en holle ruimtes achter de muren laten zien dat het noodzakelijk is om deze sluizen te restaureren.

Bruggen

Over de sluizen lopen een drietal bruggen, te weten Kokersluisbrug I, Kokersluisbrug II en Waarhuistil. Uit constructief onderzoek blijkt dat deze bruggen vervangen moeten worden. Renovatie van deze bruggen kan in synergie met het herstel van de sluizen plaats vinden. Aangezien deze bruggen onderdeel zijn van het rijksmonument, betekent dit dat voorzichtig met de renovatie plaats dienen te vinden.

Palingdichtzet

Vanuit het verleden werd in deze regio veel paling gevangen. Het andere waarhuis bij Schouwerzijl herinnert hier ook aan. Nabij de Aduarderzijlen in het Aduarderdiep is een palingdichtzetter te vinden. Doordat in het verleden weinig tot geen onderhoud aan dit object is gepleegd, is het object nu aan restauratie toe. Ook worden lampjes toegevoegd die het object 's nachts zichtbaar maken.

Vaarwegen & recreatie

Het Aduarderdiep en Reitdiep worden bevaren door de recreatievaart. Daarnaast vertrekt bij de sluizen een veerpont voor fietsers en wandelaars naar Schaphalsterzijl. De plek wordt veel bezocht door toeristen. De bebording die nu aangebracht is, is niet meer leesbaar voor de passant en moeten om die reden worden hersteld om de toerist informatie te geven over de locatie. Tevens is voor passanten die per boot komen, nu één locatie beschikbaar om aan te meren (ruimte voor één boot). Om meer mensen de mogelijkheid te geven om aan te meren, moeten meer steigers worden aangelegd voor recreatievaartuigen en kano's.

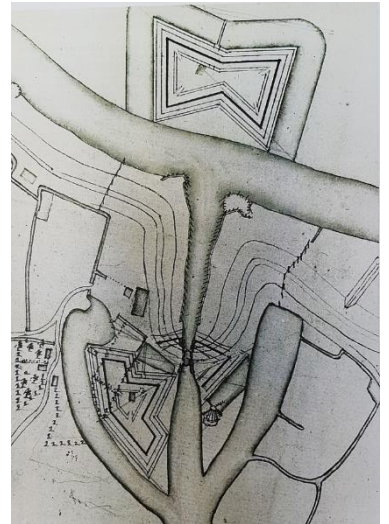

Inpassing & beleving

Inpassing van het object maakt het mogelijk om de plek net dat beetje mooier te maken en zodoende verder te gaan dan enkel restauratie.

Aduarderschans

Bij de Aduarderzijlen heeft vanaf de Tachtigjarige oorlog een schans gelegen. Een schans is een aardenwallen fortificatie. De exacte locatie wordt betwist door verschillende bronnen. In de loop der tijd is deze schans verdwenen. Bij het waarhuis staan nu enkel twee half-verloren kanonnen in het weiland die herinneren aan deze tijd. Om de interessante geschiedenis van deze plek weer zichtbaar te maken voor de passant (zowel ter land als ter water), wordt de schans weer in ere hersteld op het eiland tussen de twee sluizen in. Dit land is reeds in eigendom van het waterschap, wat het proces kan vergemakkelijken. De kanonnen die nu in het weiland staan, kunnen vervolgens in deze schans herplaats worden en aangevuld worden met nog twee exemplaren. Ter indicatie van de kosten die gemoeid kunnen gaan: het herstel van een schans in Winterswijk heeft destijd € 100.000 gekost voor een schans van ongeveer 100x120m.

Verlichting

In Aduarderzijl bevindt zich hele kenmerkende en karakteristieke verlichtingspalen, zoals op de afbeelding hiernaast te zien is. De lantaarns lopen door het dorp heen maar houden voortijdig bij de sluizen op. In het voorstel wordt de verlichting met tenminste één paal verlengd richting de sluizen om bij het Waarhuis een veilige situatie te creëren.

Baggeren

Bij de kruising Aduarderdiep – Van Starckenborghkanaal ligt een ondiepte die vermoedelijk door het vrachtverkeer richting de stad Groningen wordt veroorzaakt. Deze ondiepte geeft een vaardiepte van nog maximaal 70cm waar 1,7m wettelijk verplicht is. Deze drempel moet worden verwijderd om als vaarwegbeheerder weer aan onze taak te kunnen voldoen.

Dorpsommetje

Bewoners hebben de wens om een ommetje te kunnen lopen. In dit plan wordt gekeken of een ommetje over de dijk vanaf het waarhuis naar de Allersmaborg tot de mogelijkheden kan behoren. Met de aangrenzende eigenaren zal daarover gesproken moeten worden.

Vuurbaak

Langs het Reitdiep hebben vuurbaken gestaan die scheepvaart aangaven waar bochten waren in het diep. Deze vuurbaken waren de voorlopers van de moderne vuurtorens en gebruikten vuur voor de verlichting. In dit plan is voorzien om langs het Reitdiep deze vuurbaken terug te brengen, bijv. in de vorm zoals op de afbeelding hiernaast.

Aanmeervoorzieningen 'overzetterij Brillerij'

Bij de Brillerij, genoemd naar de rijke familie Bril die op de locatie kwam wonen, werd in het verleden per eenvoudige veer mensen over het Aduarderdiep gezet. De voornaamste gebruikers van de veer waren Garnwerders en Beswerders. Een kerkpad verbond de twee plaatsen met elkaar die tezamen binnen dezelfde parochie lagen. In dit plan wordt het weer mogelijk om op deze plek een bootje aan te leggen of te vissen vanaf de steiger. Een parkeerplaats voor twee auto's maakt parkeren ook veilig.

Botenteller

In het beheergebied van Noorderzijvest worden boten geteld met behulp van sensoren. Dit netwerk wordt langzaam uitgebouwd. In dit project willen wij twee sensoren bij het begin en einde van het Aduarderdiep plaatsen om vaarbewegingen te monitoren. Deze draaien door gebrek aan stroomvoorziening ter plekke op zonnepanelen.

Belevingsplek Steentil

De brug Steentil is één van de oudste bruggen van Groningen en een rijksmonument. Vereniging tot Plaatselijk Nut Den Ham Fransum heeft in het kader van hun 150-jarig bestaan plannen om nabij de brug een informatie- en recreatiepunt te realiseren en het huidige terrein om te vormen naar een aansprekend, bijzonder parkje met parkeervoorziening (4 auto's), een picknickbank, een wandelpad, een informatiebord, groenaankleding en een steiger voor de waterrecreatie.

Voorzieningen recreatie

- Er is binnen het gebied behoefte aan uitbreiding van het aantal trailerhellingen. Onderzocht moet worden of een trailerhelling rondom het Aduarderdiep tot de mogelijkheden behoort, wat de kosten en mogelijke locaties zijn
- Parkeergelegenheid verbeteren bij de Aduarderzijlen. Daar is nu slechts plaats voor twee à drie auto's en geen officiële plek voor fietsers.
- Vuilwaterinnamepunten voor recreatievaart creëren.
- Aanmeervoorzieningen recreatievaart en kanovaart

Communicatie & informatie

Dit project biedt kans om het verhaal van dit water breder uit te lichten. De huidige borden zijn veelal vervaagd en onleesbaar. Juist door de toevoegingen die wij willen doen in dit project, bestaan kansen om de informatievoorziening te verbeteren om zo het verhaal van deze regio beter tot uiting te laten komen. De focus zal komen te liggen op interessante locaties.

Beknopt procesdocument Gebiedsplan Aduarderdiep

Derk Bijmolt (projectleider uitvoering)

22 december 2021

Achtergrond

Op 20 december 2021 hebben Bert-Jan Pol, Jeroen Niezen en Derk Bijmolt het Kredietvoorstel Gebiedsplan Aduarderdiep besproken. De uitwerking die thans voor ligt, is akkoord bevonden om door te geleiden naar het DB – AB. Het werken met en volgens het gebiedsplan is voor WS NZV relatief nieuw. Vandaar dat besloten is om op één A4 het proces te beschrijven.

Werkproces

Begin dit jaar is er door Leendert Visser van de afdeling strategie een uitgewerkt Gebiedsplan Aduarderdiep opgesteld. In dit document zijn de mogelijkheden om de integrale plusonderdelen te realiseren nader uitgewerkt. Om tot deze uitwerking te komen is er een projectgroep Aduarderdiep in het leven geroepen. In deze projectgroep hebben Provincie Groningen, Gemeente Westerkwartier en WS NZV zitting. Vanuit WS NZV zijn Leendert Visser en Derk Bijmolt betrokken bij de projectgroep.

Draagvlak

Bij het opstellen van het Gebiedsplan Aduarderdiep is interactief samengewerkt met de bewoners en ondernemers van Aduardersluis en omgeving. Begin dit jaar is vanuit plaatselijk belang een uitgebreide enquête geweest. De uitkomsten daarvan zijn meegenomen in het Gebiedsplan. Vervolgens is begin december een inloopmiddag voor eenieder geweest. De projectgroep heeft toen het concept plan onder voorbehoud van financiering open op tafel gelegd. We hebben daar veel positieve reacties ontvangen. Dit was wederom een interactief moment, waar eenieder zijn ideeën en/of mening naar voren kon brengen. De komende tijd vinden nog een aantal gesprekken met individuele ondernemers in de omgeving plaats.

Drie onderdelen

Het Gebiedsplan Aduarderdiep bestaat uit 3 inhoudelijke onderdelen.

- Vervangen 2 bruggen Middagsterweg
- Restauratie van sluizencomplex Aduardersluis
- Landschappelijke inpassing Aduarderdiep (Dorpswandelpad, Aanlegsteigers, Parkeerplaatsen, Trailerhelling, etc. / zie Gebiedsplan Aduarderdiep)

De eerste 2 onderdelen zijn 100% voor het WS NZV. Gezien de onveilige situatie met betrekking tot de bruggen (na onderzoek afgekeurd / afgewaardeerd op 15 ton, terwijl er zeker dagelijks 30 keer 40 ton overheen raast) en de grote kans op gevolgschade met betrekking op de sluizen moeten deze in 2022 / 2023 echt aangepakt gaan worden. Momenteel wordt gewerkt aan het technisch plan / bestek en het rond krijgen van de benodigde vergunningen.

De plusonderdelen zijn 100% voor Gemeente Westerkwartier, de Provincie Groningen en WS NZV. Dit is nader uitgewerkt in het Gebiedsplan Aduarderdiep. De afspraak is gemaakt dat de onderdelen die onder verantwoordelijkheid van WS NZV uitgevoerd kunnen worden in het Kredietvoorstel Gebiedsplan Aduarderdiep begroot zijn. Hierbij is wel van toepassing dat, indien de Cofinanciering / subsidies onverhoopt niet beschikt zullen gaan worden, deze onderdelen komen te vervallen. WS NZV wijkt hierbij niet af van de standpunten van Provincie Groningen en de Gemeente Westerkwartier. Eén en ander zal door de projectgroep verder technisch worden uitgewerkt en onderling nader worden afgestemd. Ook zorgt de projectgroep ervoor dat bewoners en ondernemers aangehaakt zullen blijven. In het kader hiervan is er toegezegd om in het voorjaar van 2022 opnieuw een bijeenkomst te organiseren.

Cofinanciering / subsidies plusonderdelen

Inhoudelijke uitwerking van deze onderdelen is opgenomen in het Gebiedsplan Aduarderdiep. Nagenoeg al deze onderdelen zijn tijdens de inloop dag positief ontvangen. De komende maanden zullen de aanvragen voor cofinanciering / subsidies en dergelijke de deur uit gaan. Op dit moment hebben we reeds een toezegging van 3 ton vanuit compensatiefonds TenneT. De verwachting is dat de overige 9 ton ook voor elkaar gaat komen. Informeel zijn reeds diverse contacten met verstrekkers van Cofinanciering / subsidies geweest om hier op voor te sorteren.